

5. Проблеми імплементації змін до Конституції України щодо правосуддя та статусу КСУ / [уклад. В. Мусіяка]. Київ : Заповіт, 2017. 188 с.

6. Муза О. В. Розвиток адміністративного судочинства в умовах конституційних і законодавчих змін. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 24–25 жовт. 2019 р.) / ЧНУ. Чернівці, 2019. С. 143–146.

Хізанов Олексій Дмитрович,
здобувач вищої освіти бакалавра ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Халюк Сергій Олександрович,
професор кафедри конституційного права
та прав людини НАВС,
доктор юридичних наук, доцент

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПРОЦЕСІ КОНСТИТУЦІЙНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Європейська Хартія місцевого самоврядування є одним із найважливіших документів, що визначають правові засади організації місцевого самоврядування в європейських державах. Прийнята Радою Європи у 1985 році, вона встановлює стандарти автономії місцевих громад, забезпечення децентралізації влади та зміцнення демократичних інститутів на місцевому рівні. Підписання та ратифікація Хартії Україною у 1997 році стало важливим кроком у напрямку адаптації українського законодавства до європейських стандартів [1]. У подальшому цей документ став основою для низки конституційних реформ, спрямованих на розширення прав і можливостей органів місцевого самоврядування. Проте сучасні виклики, зокрема воєнний стан, економічні проблеми та потреба в модернізації державного управління, вимагають додаткових зусиль для повної реалізації положень Хартії.

Однією з ключових вимог Хартії є забезпечення права місцевих громад на самоврядування, що передбачає надання місцевим органам влади права самостійно ухвалювати рішення з питань, які належать до їхньої компетенції. В Україні реалізація цієї вимоги проходила через децентралізацію влади, яка стала одним із пріоритетних напрямків реформування державного управління. Відповідно до принципів Хартії, український уряд здійснив низку заходів для передання повноважень від центральних органів до місцевих. Проте, незважаючи на значні досягнення в цій сфері, процес децентралізації ще не завершений, і багато положень Хартії залишаються формальними через недостатню фінансову та

ресурсну підтримку органів місцевого самоврядування.

Фінансова незалежність місцевих органів самоврядування є одним із ключових аспектів, передбачених Хартією. У цьому контексті Україна зробила певні кроки, зокрема збільшила частку податкових надходжень, які залишаються на місцях, і запровадила нові механізми фінансування громад [2, с. 211-213]. Однак практична реалізація цих заходів стикається з багатьма викликами. Через нестачу ресурсів та нерівномірний економічний розвиток різних регіонів України фінансова спроможність місцевих органів влади залишається обмеженою. Багато місцевих рад досі залежить від дотацій з державного бюджету, що обмежує їхню самостійність та створює залежність від центральної влади, що суперечить принципам Хартії. Вирішення цієї проблеми потребує створення більш стійкої та збалансованої фінансової системи, яка забезпечить справедливий розподіл ресурсів між регіонами.

Крім фінансових аспектів, важливим питанням є участь громадян у місцевому управлінні, що також закріплено Хартією. Одним із головних завдань місцевого самоврядування є забезпечення можливості для громадян брати участь у прийнятті рішень, які стосуються їхніх інтересів. В Україні було запроваджено такі інструменти, як громадські слухання, електронні петиції та механізми участі у місцевих виборах, що дозволяють жителям громад активно впливати на ухвалення рішень [3, с. 22-25]. Проте на практиці залучення громадян до процесу управління часто обмежене. Брак інформації, низька правова культура та обмежений доступ до електронних сервісів, особливо в сільській місцевості, знижують ефективність участі громадян. Для подолання цих перешкод необхідно продовжувати освітні програми, спрямовані на підвищення рівня правосвідомості та активного громадянства.

Незважаючи на ці виклики, перспективи подальшого розвитку місцевого самоврядування в Україні залишаються позитивними. Зокрема, планується продовжити реформу децентралізації, вдосконалити правові механізми для забезпечення більшої фінансової незалежності громад і посилити їхню роль у прийнятті управлінських рішень. Залучення міжнародної спільноти до процесу підтримки реформи місцевого самоврядування також є важливим фактором. Європейські інститути, такі як Рада Європи та Європейський Союз, надають значну фінансову та технічну допомогу, що сприяє реалізації реформ відповідно до стандартів Хартії. Це дозволяє Україні поступово інтегруватися до європейського правового простору, підвищувати рівень демократії та забезпечувати права громадян на участь у місцевому самоврядуванні [4].

Європейська Хартія місцевого самоврядування стала орієнтиром для вдосконалення Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, що спрямована на забезпечення ефективної децентралізації та розвитку регіонів України. Основні положення Хартії, зокрема про фінансову та адміністративну автономію місцевих громад, вплинули на формування стратегічних цілей цієї програми, передбачивши зокрема збільшення ролі місцевих органів у формуванні бюджетів та забезпеченні регіонального розвитку. Завдяки врахуванню

європейських стандартів у Стратегії заплановані конкретні кроки для залучення громад до прийняття рішень, підтримки малих громад та зміцнення інфраструктури регіонів, що дозволяє адаптувати підходи до місцевого управління відповідно до принципів Хартії.

Крім того, вплив Хартії простежується і в змінах до Положення про Консультативну раду з питань місцевого самоврядування, яка діє при Президенті України. Реформування Консультативної ради стало одним із інструментів для поглиблення співпраці між місцевими та центральними органами влади на засадах субсидіарності та автономії, як того вимагає Хартія. Консультативна рада стала платформою для обговорення регіональних потреб і проблем місцевого самоврядування, що дозволяє оперативно реагувати на запити громад і сприяти розвитку місцевих ініціатив. Це значно зміцнило правові засади місцевого самоврядування в Україні та сприяло розвитку більш сталого підходу до взаємодії органів влади на місцях.

Загалом, Європейська Хартія місцевого самоврядування відіграє ключову роль у процесі конституційних реформ в Україні. Незважаючи на численні виклики, пов'язані з нестачею фінансових ресурсів, збройним конфліктом та недостатньою залученістю громадян, Україна поступово адаптує своє законодавство до європейських стандартів. У подальшому ефективність реалізації положень Хартії буде залежати від стабілізації економічної ситуації, завершення збройного конфлікту та активної участі міжнародної спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування: Рада Європи, 15.10.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 13.11.2024).
2. Ярошенко А. С. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування в контексті реформи децентралізації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2021. Вип. 68. С. 211–215. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.36>
3. Гижко А. П. Світові практики впровадження децентралізації та їх досвід для України. Політичне життя. 2020. № 1. С. 22–29. DOI <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2020.1.3>
4. Процес вступу України до ЄС у контексті регіонального та місцевого розвитку. Аналітичний документ. Київ, березень 2023 р. URL: <https://decentralization.ua/news/16789> (дата звернення: 13.11.2024).